דרשוני כרך ב — בשר אחד

בשר אחדתמר ביאלה

על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד (בראשית ב, כד)

על כן יעזב איש את אביו ואת אמו' – לא נאמר אלא על האיש. ואשה מה עליה? האם תעזוב אף היא את אביה ואת אִמהּ על מנת שתדבק באישהּ?מחלוקת בית ברוריה ובית אמא שלום.בית ברוריה אומרות: עוזבת. בתורתה של ברוריה כתוב 'על כן יעזבו איש ואשה וגו''. הא מילתא דאמרי אינשי, רק הנפרד מהוריו עצמאי יהיה לנפשו ובשל להקים בית חדש בעולמו. אלא שדיברה תורת משה בלשון בני אדם, אלו הזכרים.

דבר אחר, עוזבת אשה בית הוריה לבית בעלה והוא לה כאביה. כשיושבת בבית אביה הוא מתיר נדריה; משיושבת בביתה, בעלה מתיר אותם לה, ולעולם מָרוּת איש עליה.

ועוד הוסיפו, שמשנישאת לבעלה, נפרדת היא לא רק מהוריה אלא אף מדבֵקוּת באלוהיה, כמו שלמדנו שפטרה הבורא ממצוות עשה שהזמן גרמן כדי להיות לה שלום עם בעלה.

ובית אמא שלום אומרות: אינה עוזבת. לא בכדי לא נאמר 'על כן תעזוב אשה', שלימדונו אמותינו שאין אדם צריך לעזוב אמו ואביו בבואו להקים בית חדש, שרק הדבקים בהוריהם יודעים היאך להידבק בבני זוגם ובילדיהם. ובית חדש המשכו של בית ישן הוא – ואין זה יוצא מפני זה.

דבר אחר, דווקא באשה לא נאמר 'תעזוב' את אביה ואמהּ, שאותה אשה ראשונה, אם כל חי, ידעה קשר של כוח וחִיוּת שבבסיס כל הנמצא, אותו הכוח המדבק הכול בכול, שהיא נבראה מן הצלע וידעה שהיות חלק והיות תלויה – אין בזה משום פגם אלא כך דרכו של עולם. ולימדה סוד גדול זה את האדם עד שזה קרא: 'זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת' (בראשית ב, כג).

ועוד הוסיפו, שלא עוד אלא שרק בנישואין שיש בהם המשך לבית אבא ואמא, יש לאשה חופש ואף רצון, שלמדנו: 'האשה בזמן שהיא בבית בעלה, שחט עליה בעלה ושחט עליה אביה – תאכל משל בעלה. הלכה רגל ראשון לעשות בבית אביה, שחט עליה אביה ושחט עליה בעלה – תאכל במקום שהיא רוצה'.

ולא עוד אלא שעזיבת אב ואם יש בה משום פגיעה והחלשה של הנפש, כמו שראינו ברות שדבקה בנעמי: 'ותאמר רות אל תפגעי בי לעזבך לשוב מאחריך' (רות א, טז), וכמו שנאמר: 'מקוה ישראל ה' כל עזביך יבשו וסורי בארץ יכתבו כי עזבו מקור מים חיים את ה'' (ירמיהו יז, יג).

בתורתה של ברוריה כתוב – ראו רבקה לוביץ, 'חוה, אדם ועץ הדעת', דרשוני: מדרשי נשים, תל אביב 2009,עמ' 28 .הא מילתא דאמרי אינשי – תרגום: זה הדבר שאומרים אנשים. אלא שדיברה תורת משה בלשון בני אדם, אלו הזכרים – ראו רבקה לוביץ, 'ואל אישך תשוקתך', שם, עמ' 30 .כמו שלמדנו שפטרה הבורא ממצוות עשה שהזמן גרמן – ספר אבודרהם, 'ברכת המצות ומשפטיהם', ד"ה 'כל ישראל': 'והטעם שנפטרו הנשים מהמצות עשה שהזמן גרמא לפי שהאשה משועבדת לבעלה לעשות צרכיו. ואם היתה מחויבת במצות עשה שהזמן גרמא, אפשר שבשעת עשיית המצוה יצוה אותה הבעל לעשות מצותו, ואם תעשה מצות הבורא ותניח מצותו אוי לה מבעלה, ואם תעשה מצותו ותניח מצות הבורא אוי לה מיוצרה, לפיכך פטרה הבורא ממצוותיו כדי להיות לה שלום עם בעלה'. האשה בזמן שהיא בבית בעלה – משנה, פסחים ח, א.